

Esimehe veerg

Loodus on viimaks ometi saanud talve nägu ja pakasepoisid hakkavad ajuti ninasse kinni. Päike käib taevakaarel õige madalat rada pidi ja sedagi enamasti pilvede varjus. Mesilased ehk rahunevad nüüd pikast ja soojast sügisest kosutavasse talveunne. Aga inimeste leeris võtab üha enam hoogu jõulueelne sagin ja pikkade pühade ootus. Järjekordne aastaring on ümber saamas.

See kõnekeeles kasutatav aastaringi kujund on üsna pittlik mõiste, mis looduse ringiratta tõuse ja langusi kenasti iseloomustab. Aga see ringikujund võiks tuua silme ette ka näiteks lustimisplatsil tarvitatava hirmkõrge ilmaratta, mis huvilisi üles ja alla ringitab. Selle hiidrata korvis tõused ootusärevalt kõrgele üle puulatvade lausa päikesele lähemale, et pilguga kaugusi avastada ja silmapiiri tahagi piiluda. Aga tõusule järgneb ju langus ja järgmise poolringiga tuuakse sind taas tagasi alla argihallile maa-kamarale tavategemiste manu.

Kellele ilmaratta tempo aeglane tundub, võib ju vahelduseks valida Ameerika mäed – ikka seal lustiplatsil, mitte tingimata ookeani taga. Kui lustiraja gondlid relsse mööda vaimustava kiirusega üles ja vahel pea püstloodis alla kihutavad, siis kostab ikka uih! ja aih! ja rohkemgi veel! Emotsioone kuhjaga palju! Eestlaslikult rahulikuma ringitamise rõõmu nautimiseks võiks aga eeskujuga võtta hiidlasest, kes hõlmapidi pöörleva tuuliku tiiva külge takerdus ja siis ringe tehes teadustas, et “Lähem aga jälle!” ja “Tulen aga jälle”. Suurem jagu olulisi ilmaasju armastavad ikka ringiratast ja üles-alla käia.

Ah et mismoodi see jutt nüüd mesinikke, mesilasi ja mesindust puudutab? Eks juhib ju aastaring ka mesiniku toimetamisi, ikka läbi kevade üles suve

poole ja sealt tagasi alla jõulude suunas. Mesilased said alles hiljuti talveunne kussutatud, nüüd võib pärast jõulupraade ja aastavahetuse saluute paariks kuuks talvepuhkust või lausa talveund võtta. See kosutav hingetõmbeaeg kulub marjaks ära, et jõuaks plaani pidada ja atra kohendada.

Kui märtsis-aprillis pääsevad mesilased lendama, siis algab ka mesinikul lennuaeg. Aastaring kogub hoogu. Mais hakkab mesinik järjest kiiremaid liigutusi tegema ja juunis ajuti lausa jookseb – perede laiendamised, sülemivalve, emakasvatus... Jaanipäevaks on vaarikamesi tarudes ja loodus jõuab aastaringi kõrgtasemele – on saabunud valgete ööde romantiline aeg. Ka mesinike jaoks, kuis siis muidu. See on kui unenägu.

Näiteks nii romantiline on valgetel öödel vedada mesilasperesid uude korjekohta – päeval see töö ju ei suju. Kui aga aasta peaks õnnistama mesiniku rohke kevadmee saagiga, siis oleks jaaniõhtul üsna sobilik jaanituleliste valatute kilgete innustusel meevurritamist ette võtta ja vahelduseks muudki meelepärast teha!

Juulist algab mesinikule higine argipäev – aina võtad mett, vurritad ja vurritad... Siis hangid rohke meesaagi tarvis juurde nõusid ja jälle aina vurritad, vurritad edasi... Muidugi on nainegi rõõmsasti rakked ja lapsed vehivad vilkalt kärjekahvliga ja muudkui kaanetavad ja kaanetavad lõpmatult tulevaid meekärgi lahti... Võib-olla astub ka veterinaarkeskuse meekäitlemise spetsialist vahel sisse, et nõu ja hea sõnaga sinu tegemistele toeks olla. Aga meekärgi aina tuleb ja neid kaanetatakse lahti ja vurritatakse...

Sina loodad, et vähemalt augusti lõpus või septembris saab see lõputu

vurritamine oma lõpu. Ja kui saabki, siis algab uus ralli – rekordiline meesaak vaja rahaks teha. Kliendid aina tulevad ja ostavad ja nõuavad lisa. Sinu naine ja ajuti ka ämm on üha ametis ja muudkui kolistavad meepurkidega ja pakivad ja kaanetavad ja kleebivad. Mobiil heliseb iga veerand tunni takka ja pealinna kaubandusketid nõuavad üha uusi kodumaise mee koormaid. Masinavärk töötab täistuuridel ja rahajõgi muudkui voolab. Mesinik ratsa rikkaks, nagu kombeks öelda.

Kui meeäri tegemiste kõrval olnud aega ka mesilastel kõhud täis sööta ja pered talvepesadesse magama äiutada, võtab mesine rampväsimum mesinikul jalad alt. Küll oleks nüüd mõnus teha üle hulga aja üks korralik uinak kevadise puhastuslennuni välja! Kui siis veel õrnad naisekäed sind vahepeal kataks ja söödaks lusikaga ja joodaks lutipudelist ja kallistaks ja veel enamgi – küll see võiks mõnus olla!

Aga ei anta olla – jõulueelne sagin, alla-hindluste valjuhääne reklaam ja jõulukuuse saagimise mootorsae müra ning euromüntide aina kõvem kõlin ajavad une silmist. Ja siin me nüüd oleme – jälle jõulud ukse ees! Aasta on läinud nagu uni – või oligi kõik eespool kirjanpandu üks unistus või uni? Aga miks ei võiks mesiniku magus töö meile tööpoolest pakkuda rõõmu tulemustest ja rahulolu valitud tegevusalast? Mesinik olla on ju uhke ja hää, nagu öelnud üks vana kogenud mesilastekarjane. Usun, et see arvamine ja kiindumus mesilastesse on vähem või rohkem meie kõigi mesinike hinges pesakoha leidnud. Olgu sellel pesal jätku ja kasvu!

Ilusat jõuluaega ja kauni tulevase ootust kõigile mesinikele soovides

Aleksander Kilk

Mesilasema ja tema pere

Mesilasperede arvukus on hakanud lähiaastatel langema. Selle üheks põhjuseks on mesilaspere kui tervikuga mitte arvestamine ja aretuslase töö puudumine. Tulemuseks on mesilates olevad tundmatu päritoluga ristanmesilased, kes on madalatoodangulised, tigidad ja alluvad halvasti ravile. Need kolm omadust muudavad mesinduse ebarentaabliks ja paljud mesinikud loobuvad oma tööst. Muidugi on veel ka teisigi olulisi puudusi, mis tekitavad mesinikele probleeme. Allpool on välja toodud punktid mida võiks jälgida, et vältida vigu.

1. Mesilasema on mesilaspere juures väga tähtis isik, kuid ei tasu kunagi unustada, et mesilasperet tuleks võtta kui ühtset tervikut. Mesilasema tegeleb munemisega ehk taastootmisega ja ühtlasi juhib ka mesilaspere tegevust oma feromoonide kaudu. Töomesilased on saanud enda omadustest pooled isalt ja pooled emalt ning, kuna töomesilased annavad enda omadused edasi toitepiima kaudu, on väga oluline ka heade leskede olemasolu mesilas. Lesed ei tohi olla suguluses mesilasemaga, mis tingib haudmekärjes tekkivad tühjad kannud.

2. Nõrkade mesilasperede tugevdamine tugevate mesilasperede arvelt on lubamatu tegevus. Mesilas olevad nõrgad mesilaspered tuleks likvideerida, kuna on ilmne, et tegu on kas haige mesilasemaga või on haige terve mesilaspere. Raamide paigutamine ühest tarust teise annab väga soodsa pinnase igasuguste haiguste levikuks kogu mesilas. Samas nõrgestame sellega tugevaid mesilasperesid ja me ei saa ka tugevatelt mesilaseperedelt toodangut. Haige pere tuleb hävitada ja selle asemele teha paljundus kõrge toodangulisest mesilasperest. Suvel on kindlasti mõni selline periood, kus korjet on vähe ja mesilased tahavad sülemleda. Selline ajajärk ongi kõige parem uute mesilasperede tegemiseks ja nii on järgmisel

aastal mesilas mitu kõrgetoodangulist mesilasperet.

3. Kehva mesilasperesse mesilasema andmine ei anna kohest tulemust. Kehva mesilaspere amm-mesilased annavad mesilasema toitepiimaga edasi selle pere halbu omadusi, kui pere oli kehvade näitajatega siis ei tule ka järgmine põlvkond selline, nagu mesinik lootis. Siit tekivadki tihti arusaamatused mesinike ja mesilaemade kasvatajate vahel. Ostetakse väärtuslik mesilasema ja loodetakse kohe saada häid tulemusi. Kulub 3 – 4 põlvkonda mesilasi enne kui need head tunnused lõpuks välja hakkavad tulema, kuid siis on juba tihti sügis käes ja mesinik ikka ilma toodanguta.

4. Mesilas tuleks pidada ainult tõupuhtaid mesilasemasid ja soovitatav oleks samast rassist kui on ka naabermesinikul. Enne mesilaste ostmist uurige kindlasti järgi mis rassist on naaberi mesilased. Kui ta ei oska öelda, siis on muidugi ükskõik millist rassi pidama hakata. Kiusu ei maksa hakata ajama, et mina tahan pidada selliseid mesilasi ja mind ei huvita mis teised teevad. Kannatate nii ise kui naaber saamata jäänud toodangu näol. Parem on teha koostööd, kus ühel aastal ostab üks mesinik uue tõuema ja teisel aastal teine. Nii toimides saavutatakse piirkonnas ühe rassi leviala, mis tagab ka tõupuhtuse.

5. On räägitud ristanperede toodangu suurenemisest, võrreldes paljundusperedega. Kuid ristanpere eeldab siiski kahe tõupuhta eri mesilasrassi olemasolu, mida aga tava oludes on võimatu saavutada. Sellises esimese põlvkonna ristanperes avalduvad kahe vanema head omadused. Järgmiste põlvkondade juures head omadused vähenevad ja võimust hakkavad võtma hoopis halvad omadused (madal toodang, tigidus), ning ikka lendab ringi leski, kes on samast rassist või on juba ise ristanid. Sellise valiku juures ei saa me kindlasti häid tulemusi.

6. Mesilasemad vahetada vähemalt iga 2 aasta tagant, soovitatav juuli lõpus, augustis, et perel oleks noor ema, kes talvitub hästi ja hakkab kevadel jõudsasti munele. Mesinikud ei raatsi tihti mesilasemasid õige-aegselt vahetada, kuna vaadatakse, et mesilasema muneb jõudsalt. See aga maksab kätte just kevadel, kui vana mesilasema ei hakka kohe munele ja kui hakkab siis muneb vähe. Selle tõttu jääb pere nõrgaks ega suuda areneda peakorje ajaks tugevaks. Kui mesinik avastab kevadel, et mesilaspere jääb nõrgaks ja on vaja mesilasema välja vahetada, siis ollakse nõus välja käima suuri summasid uue mesilasema eest, selle asemel, et mesilasema välja vahetada sügisel, kui mesilasemad on odavad. Mesilasema hind võrreldes saamata jääva mee hinnaga on tühine. Mesilasema maksab 250 – 300 krooni, see on 80-kroonise mee hinna puhul 3,5 kg mett. Saamata aga võib jääda 35 kg mett. See on rahaliselt päris suur kaotus.

Vaadates ükskõik millist muud põllumajanduslooma või –linnu kasvatajat, näeme, et muretsetakse endale kindlasti tõuloomad või –linnud, sest neist loodetakse kindlat tulu. Näiteks võib isegi tuua koera- ja kassikasvatajad. Palju maksab tõukoer ja palju krants? Mesinikud aga ei taha teistest loomapidajatest eeskujult võtta, selle tulemuseks on madal toodang, haiged ja tigidad mesilaspered ning piirkonna „reostamine“ ristanmesilastega. Selliste mesilaste pidamine viib toodangu alla ka naabermesinikel, kelle mesilasemad paaruvad ristanleskedega. Tulemuseks on mesilasperede toodangu langus. Probleemi lahenduseks on koostöö mesinike vahel ja tõupuuhaste mesilasperede pidamine. Mis rassist mesilased, on ei olegi nii oluline. Iga rassist on võimalik aretada piirkonnale sobilik mesilane, oluline on, et teatud piirkondades oleks ühte rassi mesilased.

Priit Pihlik

Aasta mesinikud 2009 on Marje ja Jaak Riis

Marje ja Jaak Riis valiti aasta mesinikeks 2009 Jänedal 28. – 29. novembril toimunud mesinike sügispäevadel.

Marje ja Jaagu korraldatud mesinduskursus "Hobimesiniku aastaring" on läbi aastate olnud tõeline hittkursus – mulle on mesindus.ee kontaktaadressile päris sageli pärast kursuse kuulutuse avaldamist tulnud kurbi e-kirju sisuga "jälle jäin registreerimisega hiljaks..".

Jaak ja Marje on lõpetanud Olustvere kooli mesinike 1. lennu, mille lõpetajatest nemad on kolmandad, kellele on

omistatud aastamesiniku tiitel – koos Riisidega lõpetasid mesinduse esimese lennu aasta mesinikest 2004 (Ly ja Mati Haabel) Mati Haabel ja aasta mesinikud 2007 Vahur ja Ülle Talimaa.

Jaak ja Marje töötasid pärast Olustvere kooli lõpetamist mesinikena Roosna-Alliku sovhoosi majandi suurmesilas. Pärast agronoomi eriala omandamist EPA-s ja TRÜ-s pedagoogika kursuse lõpetamist suundusid nad tagasi Olustvere kooli, nüüd juba ise noori mesindushuvilisi õpetama.

Marje oli Olustvere sovhoostehnikumis minu kursuse (mesinduse 16. lend) juhendajaks ja koos Jaaguga andsid nad suurema osa (kui mitte kõik) erialaloengutest. 16. lennust võiks esile tõsta selliseid tegevmesinikke nagu Ardi Asten, Tarmo Jaanisk ja Madis Mutso.

Minu kooliajal oli Marje rohkem teoreetik, Jaagule meeldis käed ikka taruvaiguseks ka teha. Kuuldavasti toimetab Jaak Olustvere kooli juures praegu.

Marje, väike rosin ka. Sulle meenu- tades aegu, kus minu käelaba alumisele poolele oli pastakaga kirjutatud *Taraxacum officinale*, *Tussilago farfara* ja muud sõbrad – enam ei pea õpilane tunnikontrolli ajal käelaba alla piiluma, vaid võib julgelt oma miniraaliga surfata lehele <http://www.mesindus.ee/meetaimed> (siinkohal suured tänud mesindus.ee kasutaja alfa-le, kes meetaimede andmebaasi sisuga täitis).

Tegelikult tuleb vaid imestada, et Marjet või Jaaku ei ole varem selle auväärse tiitliga pärjatud ja seda rõõmustavam on, et nad said selle tiitli nüüd koos.

Palju õnne, kallid Marje ja Jaak!

Tormi Tabor

Euroopa Toiduohutusamet avaldas aruande mesilaste suremusest

Euroopa Toiduohutusamet (*European Food Safety Authority – EFSA*) avaldas aruande meemesilaste surevusest ja vastavatest seireprogrammidest Euroopas. Uurimust rahastas EFSA ja see viidi läbi Euroopa teadusinstituutide konsortiumi poolt Prantsuse Toiduameti (AFSSA) juhtimisel.

Aruandes antakse soovitusi, kuidas täiustada mesilaste seiresüsteeme ja tõdetakse, et vajatakse veel uuringuid, et paremini mõista mesilaste tervist mõjutavaid tegureid.

Tegemist ei ole EFSA aruande vaid selle asutuse poolt finantseeritud teadusliku uurimusega.

Aruandega saab tutvuda EFSA kodulehel: http://www.efsa.europa.eu/EFSA/efsa_locale-1178620753812_1211903101339.htm

EFSA pressiteade
15. detsember 2009

Kuidas hindan mööduvat hooaega?

Mesidushooajaga 2009 võin igati rahule jääda. Mesilased olid vaatamata ilmale usinad ja töid tarudesse piisava koguse mett, keskmiselt 46 kg pere kohta.

Eestis keskmiselt jäi meetoodang siiski madalaks, mõnedes piirkondades oli saagikus küllaltki hea, üksikutes kohtades isegi väga hea, ulatudes 60–70 kg pere kohta. Vaatamata sellele tuleb tõdeda, et Eesti üldine meetoodang on siiski vähenenud. Mett ei jagu mesinikel uue saagini, mis ühest

küljest on hea, sest mesinik saab meest suhteliselt väärilist hinda, teisest küljest peaks Eesti mesindus katma tarbijatele mee vajaduse kogu aasta jooksul.

Seda mesindusaastat iseloomustab veel kummalised mesilasperede suremised-kadumised, mille põhjuseid alles uuritakse ja selgitatakse.

Teatavasti on selgunud, et suureks probleemiks on kõikjal maailmas varroatoos, mis on tapnud tuhandeid mesilasperesid. Käesoleval sügisel on leitud mitmetes kohtades mesilastest tühjaks jäänud tarusid, mille peamiseks põhjuseks on varroatoosi ja viiruste poolt tekitatud kahjustused. Haiguste ravimisel, eriti varroatoosi ravimisel, tuleb olla tähelepanelik ja kasutada mõjuvaid preparaate, uusi nõ ravimeid tuleks eelnevalt testida ja seejärel, kui on saadud piisavalt hea mõju, koostada soovituslik kasutusjuhend (selliselt tehti juba 80-ndatel aastatel, kui varroalest jõudis Eestisse). Meil millegipärast tormatakse ühe preparaadi juurest teise juurde, endale aru andmata, et ravi efektiivsus meie kliimas ei pruugi olla

alati piisav. Tulemuseks võime hoopis kurvalt nentida mesilasperede hukku.

Enda jaoks pean selle aasta tähtsamaks sündmuseks Apimondial osalemist. Sain pagasiks mitmeid mõtteid, kuidas edasi võiks toimetada. Usun, see ei jää ainukeseks korraks, kui Eesti on esindatud oma väljapanekuga. Kindasti peaksid mesinikud julgemini ühiseid ettevõtmisi arutama ja teoks tegema.

Oluline on juhtida tähelepanu sellele, et vaikselt ja visalt võtab tuure üles erinevate mesilasrasside süstemaatiline kasvatamine, uurimine ja nende kasulikkuse propageerimine. Hea ja tubli mesilasperes alus on heade omadustega mesilasema, sõltumata sellest millisesse rassi ta kuulub.

Jänedal 28.–29. novembril toimunud EML sügispäevadel valiti aasta mesinikeks 2009 Marje ja Jaak Riis. Palju Õnne! Mul on südamest heameel, anda üle teatepulk inimestele, kelle õpilane olen olnud.

Rahulikku Jõuluaega ja Head Uut algavat mesindusaastat!

Jaanus Tull

Futuristlik ehk LEGO-taru

Niisugust tulevikutaru demonstreerisid Apimondia mesindusnäitusel Türgi mesinikud.

Tarul on palju eeliseid. Teda nimetatakse ka „hingavaks“ taruks, on väga praktiline, valmistatud toiduainetega kontakteeruda lubatud plastist, suurendab toodangut, kaitseb hästi kliimaatiliste tingimuste eest, vähendab mesilaskadusid jne. jne.

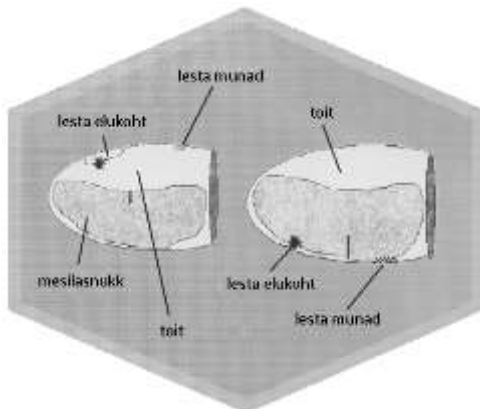
Sellest juba järgmises MESINIK-us.

Veel pöörleva pesaruumiga tarust

Pesaruumi pöörlemine alandab sülemlemistungi.

Pöörlemisega häiritakse varroalesta arenemist, halvendatakse nende toitumistingimusi ja see piirab nende paljunemist.

Tänapäevast mesindust iseloomustab kogu maailmas sajandivanune tehnoloogia. Seda on vaevaliselt uuendatud viimase saja aasta jooksul, sest rakendamist pole leidnud elektroonika ja masinaehituse saavutused. Aegunud tehnoloogia tõttu pole mesindus arenenud maade põllumajanduse edukas haru.

Pöörleva pesaruumiga taru põhimõte

Gravitatsioonijõul on fundamentaalne mõju lesta elule ja paljunemisele aga see mõjutab ka mesilaste teatud tegevusi

Pesaruumi pöörlemine takistab lestadest paljunemist kaanetatud haudmes.

Varroalesta orienteerub raskusjõu ja lõhna järgi. Nii leiab ta toitumiseks sobiva koha mesilasvaglal ja kõige turvalisema koha oma munade paigutamiseks kärjekannus, selle ülemisele seinale.

Kuna pesaraamid pöörlevad ühtlase kiirusega (umbes üks pööre ööpäevas), siis „ülemise“ ja „alumise“ regulaarne vaheldumine rikub lesta paljunemiseks vajaliku rahu. Orientatsiooni kaotanud lesta ei saa jätkata arenemist oma geenides talletatud programmi kohaselt. Tema munemine ja paljunemine on võimatu.

Pöörlevate pesaraamidega tarus pole vaja lesta tõrjuda keemiliste vahenditega kogu mesindushooaja jooksul. Nii

saab toota kõrgekvaliteedilist mett, milles pole keemiliste tõrjevahendite jääke.

Miks pered ei sülemle?

Ka sülemikuppude ehitamisel orienteeruvad mesilased raskustungist, ehitades neid alati suunaga allapoole. Pöörleva pesaraamiga tarus saavad mesilased ehitada vaid kupu aluse, seega ei saa nad kasvatada emamesilast, järelikult ka mitte sülemleda. Üksainus pööre ööpäeva jooksul mesilaste töid ja tegemisi ei häiri, samas sunnib pöörlemine kärjekäike perfektselt üles ehitama.

*Apimondia näituse materjalide põhjal
AniVet, H-1144 Budapest, Remény u. 42/a.
www.anivet.hu
Uku Pihlak*

Üksik ja kollektiiv

Kõik töötavad. Kõik, kui on jutt kuldse linna kümnetest tuhandetest õdedest. Lihtsamalt öeldult – töölistest, kes sootunnuste järgi on emamesilased.

Tarus valitsevat lakkamatut, väsimatut, rõõmsat tööritmi võib tundide kaupa jälgida, ilma et väsiks või tüdineks.

Me oleme liikluse murede ja häädudega nõnda harjunud, et ei oska enam

mehe kombel vandudagi, kui mõnekümneks minutiks undavasse ja tossavasse autokaravani takerdume. Mesilastel puuduvad sõidukid, kuid taru küllalt väikeses, kokkusurutud ruumis, millest lõvi-osa võtavad enda alla kärjed, elab, liigub ja töötab viis-kuuskümmend tuhat elusat olevust. Ilusal suvepäeval söötab lennulaualt õhku katkematu mesilaste lint, niisama palju pöördub neid ta-

gasi. Küll olen oodanud, millal tekib tromb, millal need tuhanded kuhjuvad, tõuklevad, üksteisel tee tõkestavad. Asjatu kartus, sest väljalendajad ronivad lennuavast taru esiseina mööda üles ja siis alles tõusevad lendu, et mitte segada koormaga tulevaid lennuavast sissepääsemiseks. Nad ei eksi, ei jookse sihitult ringi, igaüks suundub kitsaid vahekäike mööda kõige otsemat teed

kaudu sinna, kuhu tarvis. Ei mingeid ummikuid. Kusjuures neile on muidugi suureks abiks kannatlikkus: töötav mesilane ei erutu ega tigestu, kui temast üle joostakse.

Esimesel pilgul valitseks tarus justkui tohutu viir-varr, kuid üsna ruttu tabab silm kindla korra ja tööjaotuse.

Vahakuubikust välja roninud mesilane on vesihall, väike ja kohmakas. Ta kratsib ja puhastab end, võristab ka tiibu, nagu prooviks, kas need ikka töötavad. Toibumine ja eluruumi uudistamine ei nõua kaua aega, siis küsib süüa vanemalt mesilaselt ja üsna varsti hakkab ta kärjekannusid puhtaks küürima. Ju peetakse koristaja-ametit ka siinses majapidamises kõige lihtlaba-semaks tööks. NELJANDAL päeval saab ta ametikõrgendust, hakkab vaklu toitma. NÄDALAVANUSELT kuulub ta valvemeeskonda või ventileerib taru või kannab surnuid ja muud rämpsü tarust välja, kuidas vajadus parajasti nõuab.

KAHETEISTKÜMNEPÄEVASELT on ta vahanäärmed küllalt arenenud, et ehitusmeistrite ridadega ühineda.

Samal ajal kogub noor mesilane ka julgust laia maailma uudistamiseks. Esimesel lennul ta paarist meetrist kaugemale minna ei julge, igal järgmisel korral aga laieneb ring. Tutvumislendudel tiirleb ta taru ümber, rohkem taru ees, pea selle poole, vajutades justkui foto-

plaadile kodu välimuse ja asukoha. Hiljem korjelendudelt saabudes ei eksi ta iial ära. Ta maandub nagu täpsuslaskuri poolt väljatulistatud kuul otse märklehe südamesse. Nihutagem taru vaid poole meetri võrra kõrvale ning saabuvate mesilaste voog laskub – tühjale kohale. Täpselt sinna, kus senini oli lennuava. Mitte taru, aga lennuava. Üllatunult tõusevad nad kõrgemale ja tiirutavad otsides ringi, kuni kodu üles leiavad. On taru kaugemale kui meeter nihutatud, kulub mesilastel selle leidmiseks palju aega, osa aga eksib naaber-tarudesse.

Arengu skeem on kõikidel mesilastel ühesugune, ent see pole dogma. Kui pere, kollektiivi heaolu nõuab, jäetakse mõni etapp vahele või pöörduetakse tagasi töö juurde, mis eale enam ei vasta. Sellist kiiret ümberorienteerumist on lihtne kunstlikult esile kutsuda. Võtan valmishetatud ja meega täidetud kärjed välja ning panen kunstlehed kannu-põhjadega asemele. Öö jooksul ehitatakse uued kärjed peaaegu valmis.

Mesilased ei salli pere keskel tühja kohta, tuhanded mesilased lõpetasid käsiloleva töö ja muutusid uuesti ehitajaiks.

Igäihte tegevus on allutatud pere kui terviku vajadustele. See on ainus võimalus elada, sest üksinda hukub mesilane mõne päeva jooksul, kui juba mitte

esimesel ööl. Samal ajal aga ei tõtta üksikule hädasolijale keegi appi.

Kui agrotehnilisi eeskirju rikutakse ja põldudele taimede öitsemise ajal mürk-kemikaale külvatakse, ei pöördu paljud korjemesilased koju tagasi. Mõnel on koduukseni jõudes energiavarud nõnda ära kulutatud, et potsatavad otse lennu-ava ees maha. Nad võristavad tiibadega, püüavad rohkõrsi mööda sisse-pääsuni ronida, kuid langevad ikka ja jälle tagasi. Tarust väljuvad mesilased ruttavad peatumata neist mööda, sageli neist üle, justkui ei kuuleks ega näeks oma õe hädaldavat pirisemist.

Lombis, kus mesilased joomas käivad, rabeleb alatasa meeleehtlikult mõni vette kukkunud mesilane, temast puuteulatuse kaugusel end veega tankivad kaaslased jätkavad aga rahumeeli oma tegevust.

Ähvardab aga mõni seesmine või väline oht kogu peret, kiirustatakse aega viitmata ja kõhkluseta seda likvideerima. See on loogiline ja seepärast mõistetav. Millisel teel need tummad putukad aga ohtudest ja vajadustest teada saavad? Liati veel väga lühikese aja jooksul. KES ÜTLEB? Kuidas antakse sõnumeid edasi?

Lembit Sirge sirvis Osvald Toominga raamatut „За деревьями лес“ Eesti Raamat, Tallinn 1982 vene k

Õnnitleme tublisid mesinikke. Soovime talvekuu ja jõulukuu sünnipäevalastele tervist, jõudu, rõõmurikast Jõuluaega ja ilusat aastavahetust!

Paul Hank	88	2.detsember	Aino Tamm	65	6.detsemberL
Maimu Maripuu	81	20.november	Villem Rebase	60	26.november
Arvo Kimmel	78	17.november	Valdo Voogjärv	60	29.november
Toomas Etti	77	30.detsember	Hellar Truuts	60	12.detsember
Endel Viidebaum	76	16.november	Rein Jalak	60	24.detsember
Juta-Johanna Hunt	75	23.detsember	Lembit Ojasalu	50	7.november
Helju Moisto	70	2.november	Olav Jõks	50	21.detsember
Peep Martverk	70	23.november			

Palju õnne!

Muljeid meesõprade kalendri loomisest

Järgmisel aastal on mesinikel võimalus mesinduskalendri abil aega jälgida, see-tõttu pole vast patt rääkida mõne muheda sõnaga selle sünniloost. Esmapiilgul tundus, et kalendri valmistamine on ainult vormistamise küsimus. Kui raske see pildi otsimine ja kuu-päevadega kõrvutamise ikka olla saab?

Esimene tõsisem ülesanne oli lihtsate tekstide kirjutamine iga kuu juurde. Kõige esimene versioon neist tekstidest oleks võinud osaleda luulekonkursil. Kuna see ei olnud eesmärk, otsisime kalendrisse läbivamat joont ning Aivo Sildnik tegi ettepaneku, et faktid mesilastest ja mesindusest ei tee kunagi kellelegi liiga. Nii jäigi, ja iga kuu juurest leiata mõned infokillud – koostasid need arvestusega, et ka meesõpradel oleks huvitav lugeda (mitte ainult mesinikel endil).

Tegijat tuntakse tegudest. Kui üleskutsele (nagu Martingi märkis) kalendri koostamist värskete ideede ja ettepanekutega toetada, mingit vastukaja ei tulnud, sai kalendri tegemisest ühe mehe projekt. Algideest, tekstide loomisest, fotode hankimisest lõpliku vormistamiseni välja – kõigega sai Martin hakkama ja jõudis õigeks ajaks valmis!

Selle kalendriga täname neid EML-i liikmeid, kes on EML-i toetanud lisaks baasosale ka vabatahtliku liikmemaksu osaga.

Kalendrit saab osta EML-i kontorist.

kuus ei tohiks nõnda suurt õietolmu korjet toimuda.

Kogu terviku vaatasid lugematuid kordi üle ja tegid hulga omapoolseid täiendusi Uku Pihlak ja minu kallis abikaasa Marit. Ma küll imestan, kuidas nad jaksasid, sest kalendri tekstidest ja piltidest valmis nii palju erinevaid versioone, et muudatustes näpuga järje ajamine nõudis lõpuks mult endaltki hulga pingutust. Igal juhul küljendas Kalle Keinast Erkotrükist jutud ja pildid ühtseks tervikuks ning nüüd on nelja nädala pingelise töö tulemus teie hinnata.

PS! Kui te olete oma fotoaparaadi seadistanud vähemalt 6 MP režiimile ning tabate mõne kena mesindushetke, siis palume teil seda meiega jagada. Nii saaksime kokku pildimaterjali ka järgmise aasta kalendriks!

PPS! Kui teil kalendrit veel ei ole või soovite lisaeksemplare, võite selle väga soodsa hinnaga tellida EML telefonidel (need leiata lehe lõpust) või e-aadressil eml@mesi.ee

PPPS! Täpset hinda me veel ei tea, ent see saab olema võimalikult soodne. Selle loo kirjutamise ajal olid materjalid alles äsja trükikotta saadetud, kuid sellal kui teie seda lugu loete, on hind kindlasti selge ja kalender valmis.

Martin Rebane

MESINIK tänab kõiki oma lugejaid, kaasamõtlejaid ja kaasautoreid heade soovide ja huvitavate artiklite eest ja soovib rahulikku Jõule, toredat lumist aastavahetust, head talvitumist, õite- ja päikeserohket töösuve teie mesilastele!

TEATED

Vabariiklik mesinduskoolitajate seminar-koolitus ja mesinike talvapäevad

Jänedal 13. ja 14. veebruaril. Täpne loengute ja arutelude kava selgub veebruari alguseks ning avaldatakse Maalehes ja veebilehel www.mesindus.ee.

Piirkondlike mesinduspäevade ja –õppuste kava jaanuaris ja veebruaris

Harju Mesinike Selts

Õppe- ja teabeõhtud k 17 Marja 4d. 27.jaanuar, . Mesilasperede talvitumine erinevat tüüpi tarudes.

Lektor Rein Aru

17.veebruar, Vajalikud eeltööd mesilas uueks mesindushooajaks.

Lektor Lembit Sirge

Põlvamaa Mesinike Selts

Mesindusloengud Räpina Aianduskoolis 29.jaanuar, k 17. Mesilaste ebatavalisest käitumisest ja selle põhjustest.

Lektorid Raimo Kiudorf ja Antu Rohtla

26.veebruar, k 17. Mesilasperede söödavarude hindamine, ettevalmistustest kevadhooajaks”.

Lektor Antu Rohtla

Tallinna Mesinike Ühistu

Jaanuar, Õppe ja teabepäev „Mee kvaliteet, omadused, degusteerimine“ Saku vallas. Täpne koht ja aeg selguvad kuu alguses. Kogunemine Akadeemia tee 21e.

Korraldab Uku Pihlak, tel 5052736.

Õppe- ja teabeõhtu Akadeemia tee 21e

9.veebruar, k 17.30. Uut teavet mesindusalases kirjanduses. Teavet Põhja- ja Baltimaade mesinduskonverentsilt Soomes.

Lektor Uku Pihlak

Tartu Aiandus- ja Mesindusselts

Õppe- ja teabeõhtud Soola tän. 1^a k 17. 14.jaanuar, Ettevalmistustööd kevadeks mesilas.

Lektor Jaanus Tull

10.veebruar, Kevadised tööd mesilas.

Lektor Jaanus Tull

Põltsamaa Mesinike Selts

Mesindusõppused Põltsamaa Kultuuri-keskuse ruumides

16.jaanuar, k 11. Mesilasperede talvitumine.

Lektorid Jaan Langebraun, Jaanus Tull

13.veebruar, k 11. Mesindusvõtted, mis muudavad mesinduse tulutoovamaks.

Lektor Aimar Lauge

Elva Mesinike Selts

Mesindusõppus Tõnu Hiimäe mesilas Elvas Pargi t. 34

20.veebruar, k 10. Kevad-talvised tööd mesilas, valmistumine uueks hooajaks.

Lektor Tõnu Hiimäe

Austatud mesinikud!

Tartu Ülikoolis on valmimas magistritöö, milles uuritakse taruvaigu omadusi puidu kaitselakina. Esialgused tulemused on väga lootustandvad ja nüüd soovime uurida, kui suures ulatuses varieeruvad erinevat päritolu taruvaikude pinnakatteomadused.

Selle uurimistöö jaoks soovime osta erinevatest looduslikest kooslustest pärinevat taruvaiku. Taruvaik (50 – 100 g) peaks olema sel kujul nagu seda kogu-

takse, eriliselt puhastada ei ole vaja. Palume, et lisaksite taruvaigule ka andmed, mis laadi on korjapiirkonna taimestik.

Kui teil on võimalik uurimistööks taruvaiku müüa, palun võtke ühendust professor Ivo Leitoga telefonil 5184176. Taruvaik palun saata aadressil:

Ivo Leito
Keemia Instituut
Tartu Ülikool
Ravila 14a
50411 Tartu

Taruvaigu müümist puudutavate küsimustega palume pöörduda Ivo Leito poole, uurimistööd puudutavate küsimustega Maiu Varneri poole telefonil 53783998.

***

Lisame, et taruvaigu keskmine turuhind on 1 kr/g ehk 1000 kr/kg. Teavitasime ülikooli ka sellest hinnast ning neile see sobis. Loomulikult on igal mesinikul õigus oma toodangu eest küsida just nii palju, kui tema õigeks peab.

Järgmine EML ajaleht “Mesinik” nr. 1 (57) ilmub jaanuaris 2010.

Kaastööd, teated ja reklaam saata aadressil: J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn (EML) või e-postiga: kilk@cc.ttu.ee või uku.pihlak.002@mail.ee,

EML kontaktelefon: 52-93589 (A. Kilk) või EML kontor (J.Vilmsi 53 G, 10147 Tallinn)

teisipäeviti ja reedeti kell 10 – 16 tel. 63 764 93. Mesindusalane teave ka Internetis: www.mesindus.ee

Eesti mesindust arendatakse käesoleval ajal Eesti Mesindusprogrammi

“Mee tootmise ja turustamise arendamise Eesti riiklik programm 01.09.2007 – 31.08.2010” tegevuste kaudu

Mesindusprogrammi eesmärkideks on: mesinike ja mesindusseltside abistamine ja toetamine mesinduspäevade ja –õppuste korraldamisel ning kohaliku mesinduselu edendamisel; teabelevi arendamine ja mesinike erialane parem teavitamine; mesinduse efektiivsete tehnoloogiliste lahenduste arendamine, tutvustamine ja propageerimine; toote- ja turuarenduse tegevuste suunamine ja toetamine; varroatoosi ja teiste mesilashaiguste tõhusate tõrjemeetodite ja –võtete propageerimine ning mesinike nõustamine mesilashaiguste tõrjel; mee kvaliteedi seireuuringute korraldamine ja mesinike teavitamine ning nõustamine küsimustes, kuidas mee tootmise ja käitlemise protsessis mee kvaliteeti säästa ja parandada. Programmi raames valmistatud materjalid on tasuta